

Odpovědnost státu za škodu

Stát by neměl primárně odpovídat za škodu tehdy, jestliže nedbalostí v činnosti jeho orgánu byly vytvořeny podmínky pro úmyslné způsobení škody jinou osobou, zejména za situace, kdy po ní náhrada majetkové újmy (na rozdíl od státu) nebyla žádána. To však platí pouze v případě, pokud měl poškozený reálný důvod usuzovat na odpovědnost jiné osoby za požadovanou škodu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 3533/2011, ze dne 13.6.2012)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce Ing. B. C., zastoupeného JUDr. Ing. J.T., advokátem, Ú.n.L., proti žalované České republice - Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu, se sídlem v P., o zaplacení částky 1.100.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 30 C 146/2006, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2011, č. j. 13 Co 438/2010-386, tak, že dovolání odmítl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Městského soudu v Praze shora označeným byl ve výroku I. potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 23. 4. 2010, č. j. 30 C 146/2006-326, kterým byla zamítnuta žaloba, jíž se žalobce po žalované domáhal zaplacení částky ve výši 1.100.000,- Kč s tam specifikovaným ročním úrokem z prodlení od 17. 7. 2006 do zaplacení, a to z titulu náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci. Odvolacím soudem bylo dále rozhodnuto o nákladech odvolacího řízení, a to tak, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo (výrok II.).

Žalobou, došlou soudu prvního stupně dne 17. 7. 2006, uplatnil žalobce vůči státu nárok na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem Katastrálního úřadu ve Žďáru nad Sázavou, jímž mu byl znemožněn výkon zástavního práva k nemovitostem. Odvolací soud dospěl ve shodě se soudem prvního stupně k závěru o předčasném podání žaloby, a to pro nedostatek jedné z nezbytných podmínek odpovědnosti státu za škodu, jíž je samotný vznik škody (ta může vzniknout až tehdy, kdy se právo na uspokojení pohledávky vůči dlužníku stane fakticky nevyhmatelným).

Rozhodné skutečnosti:

- na základě smlouvy o úvěru, uzavřené dne 5. 4. 1995 mezi Komerční bankou, a. s., a obchodní společností Kadlec s. r. o., poskytla banka dlužníkovi úvěr ve výši 5.600.000,- Kč s konečným termínem splatnosti k datu 31. 10. 1997,
- v bodě 7 úvěrové smlouvy byla sjednána forma zajištění pohledávky zřízením smluvního zástavního práva k tam označeným nemovitostem, jež obsahovala rovněž zákaz smluvního převodu zástavy bez souhlasu zástavního věřitele (právní účinky vkladu zástavního práva do katastru nemovitostí nastaly ke dni 10. 4. 1995),
- dne 11. 10. 1996 statutární zástupce obligačního dlužníka MUDr. Z. K. a další spoluvlastníci nemovitostí parc. č. 1068/8 a 1068/9 (posléze též parc. č. 1068/10 - vše na LV č. 2543), jež byly geometrickým plánem odděleny z pozemku parc. č. 1068/1 zatíženého zástavním právem, uzavřeli kupní smlouvu s obchodní společností W., spol. s r. o., na jejímž základě došlo k převodu vlastnického práva k těmto nemovitostem (ve smlouvě bylo uvedeno, že zástavní právo na převáděných pozemcích nevázne),

- vlastnické právo pro kupujícího (W., spol. s r. o.) bylo vloženo do katastru nemovitostí rozhodnutím Katastrálního úřadu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 6. 11. 1996, č. j. 5 V 11 - 561/96 - 10, s právními účinky ke dni 29. 10. 1996,
- trvání zástavního práva k převedeným nemovitostem ve prospěch zástavního věřitele (Komerční banky, a. s.) však správním orgánem - příslušným katastrálním úřadem - vyznačeno nebylo,
- smlouvou o postoupení pohledávky, uzavřenou dne 31. 7. 2001 mezi Komerční bankou, a. s., a žalobcem, došlo ke změně v osobě zástavního věřitele, jímž se podle zmíněného ujednání stal právě žalobce, jemuž byla takto postoupena pohledávka ze smlouvy o úvěru, zajištěná zástavním právem,
- posléze se žalobce návrhem ze dne 9. 11. 2004 domáhal provedení opravy chyby (spočívající v nezapsání zástavního práva též na oddělených pozemcích - LV č. 2543) v údajích katastru nemovitostí, jež byla s konečnou platností napravena rozhodnutím Zeměměřického a katastrálního inspektorátu v Brně ze dne 16. 5. 2005, č. j. O-58/246/2005,
- z původního nesprávného úředního postupu katastrálního úřadu dovozuje žalobce svůj škodní nárok s tím, že podle pravomocného a vykonatelného rozhodčího nálezu ze dne 18. 1. 2006, sp. zn. AK 268/01S-18, mu vzniklo právo na uspokojení ze zástavy, které však podle jeho tvrzení nyní nemůže být realizováno vůči obchodní společnosti W., spol. s r. o.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Nesouhlasil se závěrem odvolací instance o předčasnosti jeho žaloby. Poukazoval na ustanovení § 151d odst. 2 obč. zák., ve znění platném ke dni 10. 4. 1995, podle něhož zástavní právo působí vůči smluvnímu nabyvateli (zde W., spol. s r. o.) jen tehdy, jestliže o něm věděl nebo vědět musel - což z žádné skutečnosti dosud v řízení nevyšlo najevo. Žalobce tedy nemá žádnou reálnou možnost domoci se uspokojení ze zástavy - v důsledku nesprávného úředního postupu orgánu státu -, z čehož dovozuje též vznik majetkové škody. Dovolatel proto žádal, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání písemně vyjádřila. Trvala na svých dosavadních tvrzeních, nesouhlasila s dovolacími námitkami a navrhla, aby dovolání žalobce nebylo vyhověno.

Nejvyšší soud zjistil, že žalobce, zastoupený advokátem, podal dovolání v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.). Žalobce dovozoval přípustnost dovolání z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a dovolací důvody byly uplatněny podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tedy pro vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dále ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. pro nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem, a taktéž podle § 241a odst. 3 o. s. ř., tedy z důvodu, že napadené rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Dovolání není přípustné.

Přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dána, jestliže nemůže nastoupit přípustnost podle § 237 odst. 1 písm. a), b) o. s. ř. (změna rozhodnutí soudu prvního stupně odvolacím soudem, vázanost soudu prvního stupně předchozím odlišným právním názorem odvolacího soudu) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí ve věci samé má po právní stránce zásadní význam.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Nejvyšší soud v první řadě konstatuje, že se příslušný katastrální úřad dopustil pochybení, nezapsali existenci zástavního práva k pozemkům parc. č. 1068/8 a 1068/9 (posléze též parc. č. 1068/10; vše

na LV č. 2543), které byly převedeny kupní smlouvou ze dne 11. 10. 1996 na obchodní společnost W., spol. s r. o., po jejich oddělení z pozemku parc. č. 1068/1. Posledně označená nemovitost byla zatížena zástavním právem podle zástavní smlouvy ze dne 5. 4. 1995. Opomenutí katastrálního úřadu je tak možno charakterizovat jako nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (srov. přechodné ustanovení § 36 citovaného zákonného předpisu). K tomu, aby bylo možno shledat vznik odpovědnosti státu za škodu, je ovšem nutné přistoupení dalších nezbytných předpokladů včetně samotného vzniku škody, jejíž existenci v posuzované věci dovolací soud nespatřuje.

Rozsudek odvolacího soudu spočívá na právním závěru, že uplatnění nároku na náhradu škody vůči státu je předčasné (z důvodu, že žalobci z nesprávného úředního postupu katastrálního úřadu dosud nevznikla škoda). Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi konstantně dovozuje, že nárok na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem podle § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb. může být vůči státu úspěšně uplatněn pouze tehdy, jestliže by poškozený nedosáhl uspokojení své pohledávky vůči tomu, kdo by k němu byl jinak povinen (viz rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu SR ze dne 16. 4. 1985, sp. zn. 4 Cz 110/84, Výběr 1985; z aktuální judikatury pak např. usnesení ze dne 2. 6. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4230/2010, nebo usnesení ze dne 14. 9. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2154/2011). Jinými slovy, svědčí-li poškozenému jako věřiteli právo vůči jeho dlužníku, které může (úspěšně) uplatnit, resp. uspokojit, nevzniká mu dosud vůči státu nárok na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci. Pouze v případě, že pohledávku oprávněného nelze jako přímý nárok uspokojit, vzniká oprávněnému majetková škoda, spočívající ve ztrátě majetku.

Vznik škody na své straně je poškozený povinen prokázat. Aby byl splněn tento zákonný předpoklad, musí škoda existovat nejpozději v době, kdy soud o uplatněném nároku rozhoduje. I pro rozhodování soudu o nároku na náhradu škody platí totiž ustanovení § 154 odst. 1 o. s. ř., které stanoví, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení. To znamená, že rozhodující je skutkový stav věci, jaký je v době, kdy soud vyhláší své rozhodnutí, a nikoliv stav, který s větší či menší pravděpodobností v nejbližší době nastane. Neexistuje-li škoda v době rozhodování soudu o uplatněném nároku na její náhradu, byl nárok uplatněn předčasně, což má za následek zamítnutí žaloby takzvaně „pro tentokrát“, aniž by bylo třeba se zabývat splněním dalších předpokladů odpovědnosti za škodu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4734/2008, usnesení téhož soudu ze dne 18. 10. 2011, sp. zn. 28 Cdo 841/2011, aj.).

Nejvyšší soud v těchto souvislostech doplňuje, že judikatura je ustálena i v tom, že k prokázání vzniku škody (tj. k prokázání nemožnosti dosáhnout plnění dlužníkem) není vždy nezbytné, aby poškozený nejprve vymáhal svou pohledávku vůči dlužníkovi v soudním řízení a aby tak byl znám jeho negativní výsledek, tj. není nepřekročitelnou podmínkou, aby zde byl zamítavý rozsudek soudu, u něhož byl nárok uplatněn. Za situace, kdy je z okolností případu zřejmé, že žaloba by nemohla uspět, může soud rozhodující ve sporu o náhradu škody sám jako otázku předběžnou řešit úspěšnost žaloby a uspokojení nároku, aniž by poškozený byl nucen samostatný soudní spor podstoupit (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 2091/2008). V daném případě žalobce poukazuje na ustanovení § 151d odst. 2 obč. zák., které ve znění platném ke dni uzavření kupní smlouvy ze dne 11. 10. 1996 uvádí, že zástavní právo působí vůči smluvnímu nabyvateli jen tehdy, jestliže o něm věděl nebo vědět musel. Jak vyplývá ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně (potažmo soudem odvolacím), tato otázka dosud nebyla jednoznačně vyřešena a nelze vyloučit, že obchodní společnost W., spol. s r. o. (smluvní nabyvatel) o existenci zástavního práva v době uzavírání kupní smlouvy ze dne 11. 10. 1996 věděla. O tom, zda o něm měla vědomost či nikoli, není možné jen spekulovat; taková skutečnost musí být prokázána. Uspokojení pohledávky žalobce vůči této právnické osobě v soudním řízení tedy nelze předem shledat jako neúspěšné. Dovolatelem namítanou skutečnost, že mu již byl zamítnut návrh na nařízení soudního prodeje zástavy

(rozsudkem Krajského soudu v Brně - pobočky v Jihlavě ze dne 3. 9. 2009, č. j. 54 Co 57/2009-85), nelze pro tento účel považovat za relevantní, neboť důvodem tohoto postupu soudu byl pouze nesprávný způsob uplatnění daného nároku.

Kromě toho nelze odhlížet od skutečnosti, že výkon zástavního práva mohl být žalobci znemožněn také jednáním MUDr. Z. K. (popř. dalších spoluvlastníků zastavených nemovitostí), který se jako zástavce podle zástavní smlouvy ze dne 5. 4. 1995 zavázal k tomu, že se zdrží jakékoli dispozice s předmětem zástavy. Přesto byl dne 11. 10. 1996 na straně prodávající účasten převodu odděleného majetku (pozemků parc. č. 1068/8 a 1068/9) na obchodní společnost W., spol. s r. o. Nejvyšší soud na tomto místě dodává, že stát by neměl primárně odpovídat za škodu tehdy, jestliže nedbalostí v činnosti jeho orgánu byly vytvořeny podmínky pro úmyslné způsobení škody jinou osobou, zejména za situace, kdy po ní náhrada majetkové újmy (na rozdíl od státu) nebyla žádána. To však platí pouze v případě, pokud měl žalobce (poškozený) reálný důvod usuzovat na odpovědnost jiné osoby za požadovanou škodu - jak lze dovodit v dané věci.

Právní posouzení věci odvolací instancí je tedy v souladu s hmotným právem i citovanou judikaturou, dochází-li odvolací soud k závěru o předčasnosti uplatnění nároku na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem vůči státu.

Konečně je třeba připomenout, že při uvažované přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. se nepřihlíží k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. (viz § 237 odst. 3 věta za středníkem o. s. ř.).

Z výše řečených důvodů proto Nejvyšší soud podle § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř. dovolání žalobce pro nedostatek zásadního právního významu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu odmítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)